

Rapport

Verschillen in opvattingen in stad & ommeland (I): cultuur

Een onderzoek naar verdeling in politieke opvattingen tussen stad en ommeland als dominante scheidslijn binnen zes regio's in Nederland. Deel 1: sociaal-culturele verschillen
Onderzoek I&O Research in opdracht van Binnenlands Bestuur.

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2021/036

Datum

januari 2021

Opdrachtgever

Binnenlands Bestuur

Auteurs

Peter Kanne
Dianne Griep

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Achtergrond en aanleiding voor het onderzoek	4
1.2	Probleemstelling	5
1.3	Zes regio's & landelijk beeld	5
1.4	Verantwoording	6
2	Belangrijkste uitkomsten	7
3	Sociaal-culturele domein	9
3.1	Europese Unie	9
3.2	Tradities	9
3.3	Opvattingen over asiel, immigratie en Nederlandse historie	11
3.4	Groningen uitgelicht	12
3.5	Opleiding en leeftijd als scheidslijnen in het sociaal-culturele domein	13
4	Onderzoeksverantwoording	15
4.1	Onderzoek in zes regio's	15
4.2	Landelijk onderzoek	15
4.3	Over I&O Research en het panel	16

1 Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding voor het onderzoek

In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 onderzoekt I&O Research in opdracht van Binnenlands Bestuur of en hoe kiezers in een zestal Nederlandse regio's verschillende ervaringen met en opvattingen hebben over thema's en actuele kwesties. Het betreft kwesties als de Europese Unie, tradities als Zwarte Piet en het afsteken van vuurwerk, immigratie, asiel en integratie, duurzaamheid en infrastructuur, energiebronnen, sociaaleconomische kwesties, opvattingen over democratie, lokale vertegenwoordiging, gezinshulp, hogere straffen en maatschappelijke opvang.

In dit onderzoek proberen we te achterhalen of en hoe mensen in stad en ommeland anders democratisch denken, voelen en doen. Dus: stemmen ze anders? Welke opvattingen liggen daaraan ten grondslag? Is de ene groep tevredener over hoe de democratie functioneert dan de andere? En de ultieme vraag: is er sprake van een (democratische) kloof tussen stad en ommeland?

Hiervoor kijken we naar de twee belangrijkste scheidslijnen in het electorale veld. Het politieke spectrum verdeelt politieke partijen op een sociaal-culturele (progressief-conservatieve) as en een sociaaleconomische (links-rechts) as. Zo zijn GroenLinks en D66 progressieve partijen en PVV en FvD meer conservatieve partijen. De SP, PvdA en GroenLinks worden gezien als sociaaleconomisch linkse partijen; VVD, CDA en SGP als rechtse partijen.

De steun voor deze partijen kan overwegend worden gevolgd langs een lijn van stedelijkheid. Vooral in de Randstad stemt het merendeel vaker op GroenLinks en D66 dan in landelijke gebieden. Ook zijn deze partijen succesvol in middelgrote steden zoals Nijmegen en Groningen. Steun voor de meer conservatieve of nationalistische partijen is echter groter in landelijke gebieden van Nederland. Hier wordt in Nederland relatief meer op PVV, CDA en kleine christelijke partijen gestemd. De vraag is hoe dit verschil in stemgedrag tussen stad en ommeland moet worden begrepen? Heeft men in het ommeland een ander idee over democratie dan in de stad? Is het een teken van ontevredenheid, een onwenselijke kloof. Of functioneert de democratie en zijn de verschillen een uiting van gezonde en niet-problematische verschillen?

Wetenschappelijke literatuur

Dit rapport is het eerste in een vierdelige serie die de komende maanden wordt gepubliceerd door Binnenlands Bestuur en begint met het sociaal-culturele domein. Hier worden thema's als Europese Unie, tradities zoals Zwarte Piet en vuurwerk afsteken en opvattingen over asiel, immigratie en het Nederlands verleden behandeld. Uit wetenschappelijke literatuur komt naar voren dat een scheiding tussen stad en ommeland vooral uitgesproken is in sociaal-culturele kwesties.

Uit recent werk van Twan Huijsmans, onderzoeker aan de UvA (2020¹) komt naar voren dat er in Nederland verschillen bestaan tussen stad en platteland die relevant zijn voor politiek stemgedrag en sociaal-culturele kwesties zoals immigratie en Europese integratie.

¹ <https://www.europenowjournal.org/2020/11/09/the-urban-rural-divide-in-political-attitudes-in-the-netherlands/>

Hij geeft aan dat ook (en vooral) opleiding een grote rol speelt in het verklaren van de verschillen in opvattingen tussen stedelijke en landelijke gebieden. Hoger opgeleiden wonen en werken vaker in grote steden, vanwege werkgelegenheid, autonomie en de mogelijkheden om nieuwe ervaringen op te doen. In steden komt men dikwijls mensen tegen die andere meningen of opvattingen hebben dan zichzelf en ook is de etnische diversiteit in steden vaak groot. Inwoners van steden ontwikkelen, doordat ze met meerdere diverse groepen in contact komen, een wereldlijke of “kosmopolitische” kijk op de wereld waardoor ze over het algemeen positief staan ten opzichte sociaal-culturele onderwerpen.

Ons onderzoek gaat hier verder op in en kijkt of deze conclusies ook gelden voor andere domeinen, zoals duurzaamheid, sociaaleconomisch en democratie. Ook worden eventuele verschillen in leeftijd meegenomen. Binnen zes regio's gaan we bekijken of er sprake is van een verdeeldheid in opvattingen tussen stad en ommeland.

1.2 Probleemstelling

De vraag die in dit onderzoek getracht wordt te beantwoorden is of er sprake is van een verdeling tussen stad en ommeland in deze actuele kwesties. En als er een verdeling waarneembaar is, hoe groot is deze en op welke thema's en in welke regio's vinden we dit dan?

1.3 Zes regio's & landelijk beeld

In het onderzoek zijn zes regio's uitgekozen door I&O Research en Binnenlands Bestuur, waarmee zowel een goede verspreiding over Nederland als tussen stad en ommeland kon worden gerealiseerd. Deze zes regio's zijn:

- Zuid-Holland Zuid;
- Gelderland Zuid;
- Twente;
- Brabant Zuidoost;
- Groningen;
- Noord-Holland Zuid.

Daarnaast is een groot aantal van de vragen uit dit onderzoek in december eveneens voorgelegd aan een representatieve steekproef van Nederlanders. Hiervan is een groot deel ook eind 2016 gemeten. Waar dat het geval is, zijn deze drie dimensies in de tabellen weergegeven.

Splitsing stad-ommeland scheiding o.b.v. stedelijkheid

Er is een scheiding tussen stad en ommeland gemaakt op basis van de vijf categorieën van stedelijkheid volgens de definitie van het CBS. Allereerst hebben we bekeken waar een mogelijke knip gemaakt kon worden (op welk punt waren de verschillen het grootst?) tussen de vijf categorieën van stedelijkheid.

Op basis hiervan besloten we de eerste twee niveaus (zeer sterk stedelijk en sterk stedelijk) als stad te markeren en de andere drie categorieën (matig stedelijk, weinig stedelijk en niet stedelijk) als ommeland.

Deze splitsing tussen stad en ommeland is vervolgens per regio gemaakt, met dezelfde categorieën van stedelijkheid.

1.4 Verantwoording

I&O Research voerde van donderdag 26 november 2020 tot en met donderdag 3 december 2020 een online onderzoek uit naar de standpunten en ervaringen van Nederlanders in zes bovengenoemde regio's. 4.615 respondenten vulden de vragenlijst in.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op leeftijd, geslacht en opleidingsniveau naar de totalen van Nederland en voor de zes regio's voor de verhoudingen in die regio's. Voor die achtergrondkenmerken zijn de uitkomsten representatief voor de Nederlandse bevolking dan wel voor die regio's.

In hoofdstuk 4 is een nadere toelichting op de onderzoeksverantwoording te lezen.

2 Belangrijkste uitkomsten

In dit onderzoek hebben we binnen een viertal domeinen (sociaal-cultureel, democratie, sociaal en duurzaamheid) onderzocht of er binnen een zestal regio's verschillen zijn tussen stedelijke en landelijke gebieden, in dit onderzoek ommeland genoemd. In de eerste plaats zien we deze verschillen wel, maar niet op alle domeinen. Binnen het sociaal-culturele domein is er wel sprake van een afstand tussen stad en ommeland.

Sociaal-culturele verschillen tussen stad en ommeland

Op sociaal-culturele thema's zoals EU, tradities, immigratie en asiel zien we een aantal duidelijke verschillen tussen stad en ommeland. Zo bestaan er (beperkte) verschillen in opvattingen over de invloed en bevoegdheden van de Europese Unie. Binnen de zes regio's vindt men uit het ommeland vaker dan mensen uit stedelijke gebieden dat de Europese integratie te ver is doorgesloten en is men ook minder van opvatting dat de Europese Unie meer bevoegdheden moet krijgen.

Ook – sterker nog – geldt dat naarmate men in een meer plattelandsgebied woont, men vaker vasthoudt aan de Zwarte-Piet-traditie dan in de stedelijke gebieden. In alle regio's, met uitzondering van de regio Zuid-Holland zuid, zien we dit terugkomen. Er is echter geen sprake van onderscheid in standpunten ten aanzien van het afsteken van vuurwerk tussen stedelingen en ommelanders.

Een ander waarneembaar onderscheid tussen stad en ommeland is zichtbaar in opvattingen over immigratie en asiel. Zo vindt men in het ommeland meer dan in de steden dat moslims en mensen met een migratieachtergrond in Nederland zich volledig moeten aanpassen en is men minder voorstander van het opvangen van minderjarige vluchtelingen die nu in Griekse vluchtelingenkampen zitten.

Hoewel Zuid-Holland zuid als gehele regio vergeleken met de andere regio's relatief genomen het meest behouden is binnen het sociaal-culturele domein, is er binnen deze regio niet overtuigend sprake van een scheiding tussen stad en ommeland. Het sterkst zien we deze verschillen tussen de stad en het ommeland van Groningen.

Tabel 1. Sociaal-culturele stellingen naar stad en ommeland in zes regio's (% mee eens; n = 4.615)

	Stad	Ommeland	Vershil
Nederland moet in EU blijven	71%	67%	4%
Nederland moet in uit EU vertrekken	16%	20%	4%
Instellingen EU hebben te veel macht	35%	41%	6%
Europese integratie is te ver gegaan	46%	53%	7%
EU moet meer bevoegdheden krijgen	34%	26%	8%
Afblijven van Zwarte Piet	41%	58%	17%
Uiterlijk Zwarte Piet aanpassen	46%	30%	16%
Vuurwerkverbod 2020	75%	72%	3%
Algeheel particulier vuurwerkverbod	61%	57%	4%
Volledige aanpassing van moslims en migranten	50%	60%	10%
Meer minderjarige vluchtelingen opnemen	45%	36%	9%
Foute straatnamen en monumenten moeten verwijderd	16%	9%	7%

Scheidslijnen binnen het sociaal-culturele domein

Er blijkt dus daadwerkelijk sprake van verschillen in opvatting tussen stad en ommeland als we kijken naar de Europese Unie, de Sinterklaastraditie met Zwarte Piet, de gewenste assimilatie van mensen met een migratieachtergrond en de opvang van minderjarige vluchtelingen.

Toch dient er een nuance te worden aangebracht, want de verschillen zijn – over het algemeen – niet erg groot en het blijkt dat andere factoren (soms) van grotere invloed zijn op de verschillen in opvattingen bij sociaal culturele thema's dan de scheiding stad en ommeland.

In onderstaande tabel zien we dat opleiding en leeftijd een groter verschil verklaren en vormen daarom een betere scheidslijn in opvattingen binnen het sociaal-culturele domein dan het wonen in stad of ommeland. Deze bevindingen komen overeen met de resultaten geschetst in het werk van Huijsmans (2020).

Sociaal-culturele stellingen naar verschil stad-ommeland, naar opleiding en leeftijd (% mee eens, basis: n = 4.615)

Culturele thema's	Δ stad-ommeland	Opleiding			Leeftijd		Δ leeftijd jong-oud
		Laag	Hoog	Δ opleiding	18-24	65+	
Afblijven van Zwarte Piet	17%	63%	30%	33%	25%	60%	35%
Volledige assimilatie van migranten	10%	66%	40%	26%	32%	67%	35%
Opvangen minderjarige vluchtelingen	9%	34%	50%	16%	40%	45%	5%
Meer bevoegdheden naar Europese Unie	8%	41%	23%	18%	36%	30%	6%
Verwijderen straatnamen en monumenten	7%	10%	16%	6%	22%	6%	16%
Algeheel particulier vuurwerkverbod	4%	47%	51%	4%	51%	70%	19%

3 Sociaal-culturele domein

3.1 Europese Unie

Nederland moet in de EU blijven, maar niet meer macht inleveren

Hoewel Nederlanders nog steeds niet te veel macht aan de EU willen geven, is voor een daadwerkelijke Nexit weinig steun. In juni 2020 zou 61 procent van de kiezers bij een eventueel referendum stemmen voor 'in de EU blijven' en 20 procent voor 'uit de EU vertrekken'.

In de zes regio's ligt het gemiddeld percentage dat vindt dat Nederland in de EU moet blijven nog iets hoger: op 69 procent. Een kwart van de Nederlanders (27%) vindt dat de Europese Unie meer bevoegdheden zou moeten krijgen om grote vraagstukken van deze tijd aan te kunnen pakken.

Binnen de zes regio's vinden inwoners uit steden dit over het algemeen meer (34%) dan inwoners uit het ommeland (26%).

Tabel 2. Stellingen Europese Unie naar gemiddeld Nederland, regio's, stad en ommeland (% (helemaal) mee eens).

Basis: N = 4.615

	2020 Gem. NL	2020 Gem. Regio's	Gem. Stad	Gem. Om'lnd	Z-H zuid	Geld. zuid	Twente	Brabant ZO	Gron- ingen	N-H zuid
In EU blijven	61%	69%	71%	67%	61%	76%	67%	68%	75%	70%
Uit EU vertrekken	20%	18%	16%	20%	21%	13%	18%	17%	16%	19%
Instellingen EU te veel macht	38%	37%	35%	41%	49%	29%	40%	36%	31%	37%
Europese integratie te ver gegaan		49%	46%	53%	60%	41%	52%	45%	44%	49%
EU meer bevoegdheden krijgen	27%	31%	34%	26%	24%	34%	25%	33%	32%	35%

3.2 Tradities

Twee bekende Nederlandse tradities zijn het vieren van Sinterklaas, al dan niet met Zwarte Piet, en het afsteken van vuurwerk. Over beide tradities zijn al enkele jaren discussies gaande of deze aangepast moeten worden.

3.2.1 Zwarte Piet

Het denken over Sinterklaas en zwarte Piet is de afgelopen jaren duidelijk veranderd. In 2016 wilde 65 procent van de Nederlanders dat Zwarte Piet zwart zou blijven, in 2018 was dat de helft en nu (eind 2020) is dit aandeel 39 procent.

Binnen de zes regio's zien we dat bij deze traditie duidelijk sprake is van een afstand tussen stad en ommeland. Zo vindt 41 procent van de inwoners uit stedelijke gebieden binnen de regio's dat men af moet blijven van Zwarte Piet als Nederlandse traditie. In het ommeland zijn meer mensen het eens met deze stelling, namelijk 58 procent.

Ook is men hier minder van opvatting dat wanneer donkere Nederlanders zich gediscrimineerd voelen door het uiterlijk van Zwarte Piet, dit voldoende reden is om het uiterlijk te veranderen. Overwegend 30 procent is het ermee eens tegenover 46 procent van inwoners uit stedelijke gebieden.

3.2.2 Vuurwerk afsteken

Afgelopen jaarwisseling was er een vuurwerkverbod afgekondigd om de zorg te ontlasten vanwege de corona-crisis. Gemiddeld was in Nederland 79 procent het hiermee eens. In de zes regio's lag dit gemiddelde ook rond hetzelfde percentage, namelijk op 74 procent, en is er van een groot verschil tussen stad en ommeland geen sprake. Hoewel Nederlanders over het algemeen eens zijn met een vuurwerkverbod voor afgelopen oud & nieuw, is men het met een algeheel vuurwerkverbod voor particulieren minder eens (64% in Nederland gemiddeld). Ook zijn de verschillen in opvattingen over deze toekomstig mogelijke maatregel tussen stad en ommeland binnen de zes regio's nihil.

Tabel 3. Stellingen tradities naar gemiddeld Nederland, regio's, stad en ommeland (% mee eens, basis: n = 4.615)

	2020 Gem. NL	2020 Gem. Regio's	Gem. Stad	Gem. Om'lnd	Z-H zuid	Geld. zuid	Twente	Brabant ZO	Gron- ingen	N-H zuid
Afblijven van traditie Zwarte Piet	54%	48%	41%	58%	64%	37%	59%	48%	38%	43%
Uiterlijk Zwarte Piet aanpassen	50%	40%	46%	30%	24%	47%	30%	38%	49%	47%
Vuurwerkverbod 2020	79%	74%	75%	72%	72%	70%	67%	74%	77%	79%
Algeheel particulier vuurwerkverbod	64%	60%	61%	57%	61%	58%	49%	61%	63%	63%

3.3 Opvattingen over asiel, immigratie en Nederlandse historie

Op stellingen die gaan over immigratie, asiel en Nederlandse historie zien we op samenlevingsniveau enkele duidelijke verschillen tussen stad en ommeland.

Zo is in de stedelijke gebieden 50 procent van de inwoners het eens met de stelling dat moslims en migranten zich volledig moeten aanpassen aan de Nederlandse manier van leven, tegenover 60 procent van de inwoners in het ommeland. Daarnaast is men in de stad ook meer van mening dat Nederland meer minderjarige vluchtelingen op moet vangen uit Griekse vluchtelingenkampen: bijna de helft is het hiermee eens (45%) tegenover net een derde van de inwoners uit landelijke gebieden (36%).

Circa een op zeven Nederlanders (14%) vindt dat straatnamen en monumenten met namen van personen die in het verleden fout waren moeten worden verwijderd door de gemeente. In de stedelijke gebieden binnen de regio's ligt dit percentage iets hoger (16%). In het ommeland is men het er (nog) minder vaak mee eens; 9 procent heeft deze opvatting. Op deze stelling is een duidelijker verschil te zien in mensen die het er niet mee eens zijn. In het ommeland ligt dit percentage (76%) hoger dan in de steden (62%).

Tabel 4. Stellingen asiel, migratie en Nederlands verleden naar gemiddelde Nederland, regio's, stad en ommeland (% mee eens, basis: n = 4.615)

	2020 Gem. NL	2020 Gem. Regio's	Gem. Stad	Gem. Om'lnd	Z-H zuid	Geld. zuid	Twente	Brab. ZO	Gron- ingen	N-H zuid
Volledige aanpassing van moslims en migranten	59%	54%	50%	60%	68%	50%	61%	51%	41%	54%
Meer minderjarige vluchteling opnemen		41%	45%	36%	33%	45%	37%	37%	48%	45%
Foute straatnamen en monumenten verwijderen	14%	13%	16%	9%	5%	15%	12%	12%	14%	16%

3.4 Groningen uitgelicht

Hoewel in alle regio's geldt dat de meerderheid vindt dat Nederland in de EU moet blijven is de verdeeldheid tussen stad en ommeland voornamelijk zichtbaar in de regio Groningen.

In Groningen is 85 procent van de mensen woonachtig in stedelijke gebieden van plan om te stemmen op 'in de EU te blijven' bij een eventueel referendum. In het ommeland is men dit minder van opvatting. Hier zou nog geen twee derde van de inwoners (63%) gaan stemmen op 'in de EU te blijven'. Binnen deze regio zien we ook op andere stellingen over de Europese Unie dat inwoners uit het ommeland relatief behoudender zijn dan inwoners uit de steden. Zo bestaat er een aanzienlijk verschil in opvatting of instellingen van de EU te veel macht hebben.

42 procent van de mensen uit het ommeland is het hier (helemaal) mee eens tegenover 21 procent van de mensen uit de steden. Ook vindt men uit het ommeland vaker dan men uit de stad dat de Europese integratie – bijvoorbeeld het aantal lidstaten of de invloed van de EU – te ver is doorgeschoten (52% tegenover 37%).

Binnen de regio Groningen zien we duidelijke verschillen tussen stad en ommeland aangaande opvattingen over Zwarte Piet en vuurwerk afsteken, waarbij het ommeland een stuk behoudender is dan de stedelijke gebieden. Zo is overwegend 64 procent van de bevolking in de stad van mening dat het uiterlijk van Zwarte Piet kan worden veranderd als donkere Nederlanders zich hierdoor gediscrimineerd voelen. In de landelijke gebieden is 32 procent het hiermee eens: een verschil van 32 procentpunt. Ook is men in de steden relatief meer voor een particulier vuurwerkverbod. 69 procent is dit van opvatting tegenover 56 procent in het ommeland.

Ook op stellingen over asiel, immigratie en namen van personen die in de Nederlandse geschiedenis fout zijn geweest zijn er verschillen aantoonbaar in de regio Groningen tussen de stedelijke en landelijke gebieden. Meer dan de helft van de inwoners uit het Groningse ommeland (53%) is van opvatting dat moslims en migranten zich volledig dienen aan te passen aan de Nederlandse manier van leven, terwijl in de steden nog geen een derde dit vindt (31%). Daarentegen is meer dan de helft van de inwoners uit de steden het eens met de stelling dat Nederland meer minderjarige vluchtelingen zou moeten opvangen uit Griekse vluchtelingenkampen. De verschillen tussen stad en ommeland in de Groningse regio zijn het kleinst op de gedachte dat straatnamen en monumenten van personen die in het verleden fout waren, bijvoorbeeld in de Nederlandse koloniën, door de gemeente moeten worden verwijderd. 17 procent van de stedelingen is het hier mee eens tegenover 11 procent van de ommelanders.

Tabel 5. Sociaal-culturele stellingen naar stad en ommeland in regio Groningen (% mee eens, basis: n = 4.615)

	Groningen	
	Stad	Ommeland
In EU blijven	85%	63%
Uit EU vertrekken	8%	24%
Instellingen EU te veel macht	21%	42%
Europese integratie te ver gegaan	37%	52%
EU meer bevoegdheden krijgen	40%	23%
Afblijven Zwarte Piet	22%	55%
Uiterlijk Zwarte Piet aanpassen	64%	32%
Vuurwerkverbod 2020	69%	56%
Algeheel particulier vuurwerkverbod	81%	72%
Volledige aanpassing van moslims en migranten	31%	53%
Meer minderjarige vluchtelingen opnemen	52%	44%
Foute straatnamen en monumenten verwijderen	17%	11%

3.5 Opleiding en leeftijd als scheidslijnen in het sociaal-culturele domein

Er blijkt dus daadwerkelijk sprake van verschillen in opvatting tussen stad en ommeland als we kijken naar de Europese Unie, de Sinterklaastraditie met Zwarte Piet, de gewenste assimilatie van mensen met een migratieachtergrond en de opvang van minderjarige vluchtelingen.

Toch dient er een nuance te worden aangebracht, want de verschillen zijn – over het algemeen – niet erg groot en het blijkt dat andere factoren (soms) van grotere invloed zijn op de verschillen in opvattingen bij sociaal culturele thema's dan de scheiding stad en ommeland.

In tabel 6 zien we dat opleiding en leeftijd een groter verschil verklaren en vormen daarom een betere scheidslijn in opvattingen binnen het sociaal-culturele domein dan het wonen in stad of ommeland. Deze bevindingen komen overeen met de resultaten geschetst in het werk van Huijsmans (2020).

Tabel 6. Sociaal-culturele stellingen naar verschil stad-ommeland, opleiding en leeftijd (% mee eens, basis: n = 4.615)

Culturele thema's	Δ stad-ommeland	Opleiding			Leeftijd		
		Laag	Hoog	Δ opleiding	18-24	65+	Δ leeftijd jong-oud
Afblijven van Zwarte Piet	17%	63%	30%	33%	25%	60%	35%
Volledige integratie migranten	10%	66%	40%	26%	32%	67%	35%
Opvangen minderjarige vluchtelingen	9%	34%	50%	16%	40%	45%	5%
Meer bevoegdheden Europese Unie	8%	41%	23%	18%	36%	30%	6%
Verwijderen straatnamen en monumenten	7%	10%	16%	6%	22%	6%	16%
Algeheel particulier vuurwerkverbod	4%	47%	51%	4%	51%	70%	19%

4 Onderzoeksverantwoording

4.1 Onderzoek in zes regio's

Verantwoording

I&O Research voerde dit onderzoek uit onder 4.615 Nederlanders van 18 jaar en ouder in de regio's Zuid-Holland zuid, Gelderland zuid, Twente, Brabant zuid-oost, Groningen en Noord-Holland zuid. Het onderzoek vond plaats van donderdag 26 november tot en met donderdag 3 december 2020.

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd en opleiding. Het grootste deel van de deelnemers (n=4175) is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 440 Nederlanders de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

ZH-zuid		Gelderland zuid		Twente		Brabant-zuidoost		Groningen		NH-zuid	
Stad	Om'land	Stad	Om'land	Stad	Om'land	Stad	Om'land	Stad	Om'land	Stad	Om'land
285	260	176	214	406	394	362	367	249	229	1249	424
Totaal: 545		Totaal: 390		Totaal: 800		Totaal: 729		Totaal: 478		Totaal: 1673	

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, en opleidingsniveau. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (meest actuele CBS-cijfers). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=1.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 3,1 procent.

4.2 Landelijk onderzoek

Vuurwerk

I&O Research voerde een landelijk representatief onderzoek uit onder 1.140 Nederlanders van 18 jaar en ouder. Het onderzoek vond plaats van vrijdag 13 november tot maandagochtend 16 november 2020. De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017, waarmee de uitkomst representatief is voor Nederlandse inwoners (18+) voor deze achtergrondkenmerken.

Overige landelijke percentages

De gemiddelde percentages voor Nederland komen uit een landelijk representatief onderzoek dat plaatsvond van vrijdagavond 11 december tot maandagochtend 14 december 2020, drie maanden voor de verkiezingen. Er werkten in totaal 1.293 Nederlanders van 18 jaar of ouder aan mee. De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

4.3 Over I&O Research en het panel

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Sinds april 2019 werkt het I&O Research Panel met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2020). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KvK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl